

De bijdrage van Nederland in het wereldwijde visgebeuren

Klein Duimpje of Grote Vriendelijke Reus?

Door Peter G.M. van der Heijden (Wageningen International)

Op wereldschaal is de bijdrage van de Nederlandse aquacultuur niet groot, maar als we de blik verwijden en naar de bijdrage aan de productie en handel van vis als geheel kijken, dan speelt ons land wel degelijk een rol van betekenis. In dit stuk wordt beschreven in welke takken van de visindustrie ons land wel degelijk een speler van wereldformaat is.

AQUAcultuur probeert de leden van het NGVA op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in onze sector. Niet alleen van ontwikkelingen in eigen land, maar ook van wat zich ver over onze landsgrenzen op visteeltgebied afspeelt. Dat aquacultuur op wereldschaal een forse groei doormaakt, mede dankzij de voortvarende aanpak van landen als China, Vietnam, Chili, India en Indonesië, zullen bijna alle lezers inmiddels wel weten. De totale productie van de Nederlandse vis- en schelpdierenteelt bedraagt ca. 10.000 ton vis en 50.000 à 60.000 ton schelpdieren. Zetten we deze cijfers naast de vele duizenden tonnen die de hierboven genoemde landen produceren dan is de verhouding een beetje als Kleinduimpje tot zijn grote tegenspeler de Reus (al of niet vriendelijk). Maar als we niet alleen naar gekweekte waterdieren kijken maar ook de vangsten bij onze cijfertjes optellen, dan komt de bijdrage van Nederland internationaal veel meer in beeld. Gaan we nog een stapje verder en betrekken we ook de activiteiten van de Nederlandse handelaren in vis en aanverwante producten in

ons blikveld, dan komt er van het kleine Nederland een beeld tevoorschijn dat ook de trouwe lezers van dit blad misschien nog kan verrassen.

Wereldranglijst

Marc Verdegem schetste in een vorige nummer van AQUAcultuur de groei van de wereldwijde aquacultuurproductie in de afgelopen 20 jaar (AQUAcultuur nr 6, 2005). De totale aquacultuurproductie bedroeg in 2003 41,9 miljoen ton. Op de ranglijst, die wordt aangevoerd door de Volksrepubliek China (27,7 miljoen ton) met India (2,2 miljoen ton) en Indonesië (0,9 miljoen ton) op de tweede en derde plaats, komt Nederland niet eens in de buurt van de eerste 30 landen. Klein Duimpje nog, inderdaad ja. Om de bijdrage van Nederland in het grote geheel boven water te krijgen zijn de statistieken van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) erg nuttig. Een beetje speurwerk brengt aan het licht dat de totale Nederlandse visproductie in 2003 in totaal

593.000 ton vis en aanverwante producten bedroeg. Dit was het resultaat van vangst én kweek. Daarmee nam ons land de 33ste plaats op de wereldranglijst in. Die ranglijst wordt aangevoerd door China, met Peru en de Verenigde Staten op de tweede en derde plaats.

Handelsstromen

De sterke vraag naar vis in rijke landen in combinatie met stagnerende of teruglopende eigen vangsten, verbeterde transportmogelijkheden om bederfelijke producten gekoeld of bevroren over lange afstanden te vervoeren, en de groei van de luchtvaart hebben ervoor gezorgd dat een alsmaar groeiend hoeveelheid van de geproduceerde vis in de internationale handel terecht komt. In 1983 werd naar schatting 30 miljoen ton vis internationaal verhandeld (ca 30% van de totale productie), maar in 2002 was dit tot 50 miljoen ton, 38% van de totale productie, gegroeid. De waarde van alle internationaal verhandelde vis en visproducten bedroeg \$ 63 miljard in

2003, en \$ 22 miljard 20 jaar daarvoor. En daarmee steekt vis nu met kop en schouders uit boven andere voedingsproducten. De meeste vis en visproducten stromen van Zuid naar Noord, dus van tropische gebieden (vaak van ontwikkelingslanden) naar Europa, Japan, en de VS. De totale waarde van de door ontwikkelingslanden samen geëxporteerde vis is nu ongeveer gelijk aan de waarde van de koffie, cacao, bananen, rubber en suiker die deze groep landen samen exporteren. Door de economische groei in het Verre Oosten groeit ook de hoeveelheid vis (en vismeel) die naar die regio wordt getransporteerd.

Handelsnatie Nederland is in de vishandel in het algemeen, maar ook bijvoorbeeld in de siervishandel, een belangrijke speler. In de hitparade van visexporterende landen staat Nederland op de 8^e plaats. De waarde van de geëxporteerde vis bedroeg in 2003 bijna € 2,2 miljard. De waarde van de geïmporteerde vis bedroeg dat jaar € 1,7 miljard, waarmee ons land op de 12^e plaats stond

Enkele grote trawlers in de haven van IJmuiden. Foto: G. van der Bent.

Nederlandse vriestrawler (links) laadt in Mauritaanse wateren vis over op vrachtboot.

van visimporterende landen. Bij zo'n plaats in het klassement past de naam "Klein Duimpje" echt niet meer. Het aandeel van de gekweekte producten is hierin nog niet groot, en komt bovendien grotendeels op rekening van de naar België en Frankrijk geëxporteerde mossels en oesters.

West Afrika

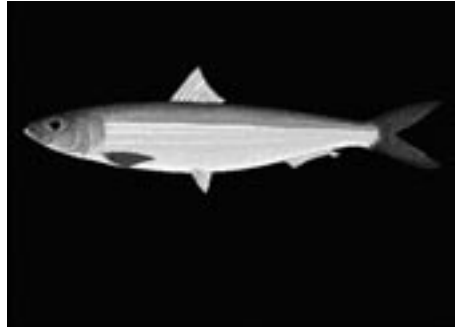
Niet alleen door de waarde van de door Nederland verhandelde vis blaast ons land internationaal een behoorlijk partijtje mee, ook op andere terreinen speelt Nederland een belangrijke rol. In west Afrika bijvoorbeeld. Daar is vis een gewild en vanwege zijn voedingswaarde ook een belangrijk onderdeel van het menu van een groot deel van de bevolking. De eigen vangsten zijn in landen als Ivoorkust, Nigeria, Ghana, Kongo en Kameroen lang niet genoeg om in de vraag van de eigen bevolking te voorzien. Daar komt bij dat een groot deel van de duurdere vissoorten zoals allerlei soorten zeebaars- en zeebrasem-achtigen, platvis, tonijn, inktvis en garnalen door buitenlandse vloten wordt opgevisd en naar Europa en andere rijke gebieden gebracht. Ook een groot deel van de hoeveelheid vis die west

Afrikaanse vissers zelf vangen wordt naar Europa en andere niet-Afrikaanse landen verkocht, simpel omdat daarmee meer geld te verdienen is dan met verkoop in eigen land of regio. Er is in west Afrika dus grote vraag naar goedkope vis, en Nederlandse bedrijven leveren een belangrijk aandeel in het leveren van die goedkope vis. Zo exporteerden Nederlandse bedrijven in 2004 bijna 200 000 ton vis naar Nigeria, en hiermee waren ze verantwoordelijk voor ruim 50 % van de totale hoeveelheid vis die door Nigeria dat jaar werd geïmporteerd. Als we ook de productie van Nigeria zelf (vooral door vangst, maar ook een beetje door teelt) meerekenen dan waren Nederlandse bedrijven verantwoordelijk voor ruim een kwart van de totale visconsumptie van de ruim 120 miljoen zielen tellende bevolking van dit land. De bedrijven die een belangrijk aandeel in menig Nigeriaanse maaltijd leverden zijn Cornelis Vrolijk's Visserij Maatschappij BV, Jaczon BV, Parlevliet & van der Plas BV, en W. van der Zwan & Zn BV

Mauritanië

De soorten vis die naar Nigeria en andere west Afrikaanse landen gebracht worden

zijn haring, makreel, sardinalla, horsmakreel en sardine. Dit zijn goedkope vissen die nog voor een groot deel van de bevolking te betalen zijn. Een belangrijk deel van deze vis, zoals bijna alle sardinellas (lijken sprekend op een grote haring) wordt gevangen in de wateren van Mauritanië. In dat land wordt sinds midden jaren '90 door Nederlandse trawlers gevist. De Nederlandse schepen vissen daar ongeveer een derde van de ruim 500.000 ton vis op die daar jaarlijks wordt gevangen, en die enorme hoeveelheid vis is ook op wereldschaal zeker geen kleinigheid. Dit vissen gebeurt met schepen die tot de allergrootste vissersschepen van de wereld behoren, schepen met een lengte van 90 tot 140 m. In het ruim van één zo'n gigant kan bijna de gehele Nederlandse meerval- of palingproductie van een jaar opgeslagen worden. Op aquacultuurgebied mag Nederland in de wereld misschien nog geen grote jongen zijn, maar als we naar het product VIS als geheel kijken hoeft Neder-

*Sardinella, een haringachtige uit West Afrika.
Tekening: L.A. Cada, Fishbase.*

land zich beslist geen Calimero te voelen. In bepaalde gebieden en markten lijkt de titel "Reus" meer van toepassing.

Met dank aan G. van der Bent voor enkele van de foto's.

Kartonnen pakken met diepgevroren vis worden in IJmuiden in een vrachtboot geladen. Foto: G. van der Bent